

PRE-TEKST

María Luisa de la Oliva

„Po nitce do kłębka” (*Por el hilo se saca el ovillo*)

Wiedza psychoanalityka jest przede wszystkim wiedzą, która nie wie: wiedzą w realnym. Tymczasem można ją wykazać, może zostać wydedukowana. Urządzenie *passee* daje dowód jej możliwej weryfikacji. W Medellin, podczas ostatniego Międzynarodowego Spotkania¹, mogliśmy wysłuchać świadectw dwóch niedawno nominowanych Analityków Szkoły, które pozwoliły na usytuowanie niektórych punktów odniesienia, jak chodzi o owo niemożliwe będące w grze².

Od strony *pathosu*, symptom i fantazmat są łątaniem, które służy istocie mówiącej [fr. *parlêtre*]³ za nasycenie tej nie-wiedzy. Łataniem, które zarazem stanowi o sposobach doznawania *jouissance*, inkrustowanych, zaszyfrowanych – których podmiot doznaje i na które cierpi. Łaty, ułudy na które się uskarża są zarazem pocieszeniem wobec realnego jako tego, co niemożliwe.

„*Apaño*”⁴ – śmieszne słówko, które często dziś służy młodym ludziom za określenie swojego partnera. Rzeczywiście, kobieta może być symptomem dla mężczyzny, łątaniem, aby sobie jakoś poradzić [fr. *se débrouiller*] z niemożliwością związku seksualnego. Tymczasem, mężczyzna często bardzo źle sobie radzi z kobietą. Płacze się [fr. *s'embrouille*].

Jeśli chodzi o kobietę, ona też musi sobie radzić z tym, co do niej powraca, co dotyczy jej bycia kobietą, jej kobiecej istoty wychodząc od dziury w Innym. Ona także się płacze, czekając na iluzoryczną wiedzę, która przyszlaby do niej od ojca, od matki, albo od jej partnera.

W języku hiszpańskim istnieje powiedzenie „*por el hilo se saca el ovillo*” [po nitce do kłębka]. Chodzi tu o nić, która służy do snucia wątku nieświadomego, tego, który wyzwała się i który się ślizga po siatce języka, przechodząc od sensu aż do granicy bez sensu. W leczeniu będzie zatem możliwe aby dowiedzieć się, jak ta nić się odwija, jak motek owinął się wokół pierwotnej osi.

1 W dniach 14-17 lipca 2016 r. miało miejsce organizowane raz na 2 lata Międzynarodowe Spotkanie Szkoły i Federacji Forów Pola Lacanowskiego w Medellin, w Kolumbii.

2 Por.: „Istnieje realne w grze w samym kształceniu psychoanalityka (...)” (oryg.: « Il y a un réel en jeu dans la formation même du psychanalyste ») w tekście Lacana „Propozycja z 9 X 1967 r. dotycząca psychoanalityka Szkoły”, wprowadzającym propozycję ustanowienia procedury *passee*. [wyd. *Scilicet*, no 1, Paris, Seuil, 1968, str. 15.]. Jednym ze sposobów definiowania realnego przez Lacana jest stwierdzenie, że jest ono tym, co niemożliwe do usymbolizowania: „niemożliwe to Realne, po prostu, czyste Realne, bo definicja możliwego zawsze wymaga pierwszej symbolizacji(...)” [J. Lacan, seminarium XIV „Logika fantazmatu”, lekcja z 10 maja 1967 r., niewydane, tłum. SRŚ].

3 Neologizm Lacana, utworzony z połączenia słów *parler*=mówić i *être*=istota, byt

4 *Apaño* to potoczne słowo po hiszpańsku, które można porównać do polskiego „daje radę”, z jego wieloznaczną, pozytywną jak i prowizoryczną konotacją. Tłumaczka na język francuski, R. Cevasco zauważa, że *apaño* odpowiada „zaradność” i „majsterkowanie”. Słowo to zawiera element *pañ*=tkanina; *apañarse*=zadowolili się czymś zamiast czegoś innego.

Pod koniec swojego nauczania, Lacan sygnalizuje, że analiza jest właśnie tym: wiedzeniem w jaki sposób się zamotaliśmy⁵ Chodzi o poznanie swojego symptomu, o wiedzenie jak go rozsupłać, jak nim manipulować, jak sobie z nim radzić.

Mamy do dyspozycji trzy końce sznura, o tej samej konsystencji, RSI [Réal, Symbolique, Imaginaire]⁶, które umożliwią ponowne zawinięcie motka w inny sposób, z pomocą czwartego sznura. Jak tego dokonać jest sprawą analizującego się, ale będzie również zależało od umiejętności postępowania analityka.

Czym jest ta umiejętność postępowania? O jaką wiedzę chodzi, gdy odwołujemy się do wiedzy psychoanalityka?

Analityk jest tym, kto w przygodny sposób może wynikać z operacji analitycznej⁷. Analityk jest jej produktem i ma jednostkowy charakter, a ten jednostkowy charakter posiada w dodatku efekt dydaktyczny: wiedza o jego własnym nieświadomym prowadzi go do braku sensu, do niewiadomego, które się rozkoszuje. Chodzi o wiedzę, która przestaje być zakładana, i o wiedzę bez podmiotu. Pojawia się zatem pytanie: jak nauczać tego, co nie może być wyprodukowane inaczej niż na mocy aktu? Chodzi o wiedzę, która nie pochodzi ani z porządku poznania, ani z porządku informacji – tych dwóch form idealnych współczesnej wiedzy.

Ta wiedza psychoanalityka – czy wypłata się ona podczas kształcenia i superwizji? Wiedza psychoanalityka dorzuca jednak do tego wypłatania inny wymiar. Chodzi bez żadnego wątpienia o wiedzę, która dotyczy analitycznej praktyki. Ale żadna książka przepisów nie daje do niej dostępu, nie odpowiada na nią żadna sformalizowana zasada. Tymczasem znajduje ona swoje ramy w kierowaniu leczeniem. Stawiamy zatem czoła dokładnie temu, co „dusi się na wolnym ogniu” i to od przypadku [klinicznego] do przypadku. Ale, wobec tego – jak?

Tłumaczenie na francuski z hiszpańskiego oryginału: Rithée Cevasco
Tłumaczenie na podstawie francuskiego i przypisy: Sara Rodowicz-Ślusarczyk

5 J. Lacan, seminarium XXIV „L'insu que sait de l'une bevue s'aile à mourre”, niewydane

6 Realne, Symboliczne, Wyobrażeniowe – są to trzy wymiary wyodrębnione przez Lacana, w jakich funkcjonuje psychiczne życie człowieka. Jest to zarazem tytuł jego seminarium z 1975 r., „RSI” po francusku homonimiczny z *hérésie*=herezja.

7 Nie można zajmować miejsca psychoanalityka inaczej niż przechodząc swoją własną psychoanalizę. Przy czym, w lacanowskiej Szkole nie ma rozróżnienia między osobistą analizą dającą efekty leczenia, a analizą zwaną w innych kręgach „szkoleniową”. Nawet gdy ktoś pracuje klinicznie i wyraża świadomą chęć zostania psychoanalitykiem, to nie można z góry przewidzieć czy w toku analizy dojdzie do takiej destytucji podmiotowej i przemiany jego relacji do wiedzy, która umożliwi mu sprawowanie funkcji psychoanalityka. To czy, oraz jak do tego dochodzi jest przedmiotem badania procedury *passee*.